

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 2, p. 145-155, April 2012

BİR GAZAVAT-NÂME ETRAFINDA HZ. ALİ'NİN HALK MUHAYYİLESİNDEKİ YERİ

AROUND A GAZAVAT-NÂME HZ. ALİ'S PLACE IN PEOPLE'S IMAGINATION

Doç. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ

Fatih Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Abstract

Hz. Ali has left great impact on Muslims. Hz. Ali also bears a very distinctive place in the imagination of Turkish people. He was loved by both Sunnis and Alevi, and his valor has been told for centuries. Among the companions of the Prophet Muhammed, he came first when heroism is mentioned.

Cenk-nâme or gazavat-name, a kind of epic poetry, is a literary form that primarily revolves around Hz. Ali, Hz. Muhammed or other imaginary characters that the poets created. The events generally take place between Muslims or Christians or non-believers. These works narrate events in a magical, fabulous way; sometimes in an extraordinary manner that is impossible to happen. As they are addressed to common people, they were written in simple language. Cenk-nâmes are also present in Arabic and Persian literature. The first examples of Cenk-nâmes in Turkish literature were written in the early 14th century.

In this essay, some of the legendary characteristics of Hz. Ali, who has left great impact on our people's imagination and whose stories have been told over and over for centuries, took shape around Cumhur-nâme, the work of Tursun Fakih, who had great contributions in the formation of Ottoman State will be shown. By making quotations from this work, the importance of Hz. Ali in our imagination will be presented.

Key Words: Hz. Ali, cenk-nâme, people's imagination, valor, Cumhur-nâme

Öz

Hz. Ali, Müslümanlar üzerinde derin tesirler bırakmıştır. Diğer Müslüman milletlerde olduğu gibi Türk milleti üzerinde de Hz. Ali'nin yeri bambaşkadır. O, hem Sünnî hem de Alevîler tarafından çok sevilmiş, kahramanlıkları yüzyıllar boyunca dillerden dillere anlatılagelmiştir. Sahabeler arasında fütüvvet, yani kahramanlık denilince akla ilk olarak o gelirdi.

Cenk-nâme, yani gazavat-nâme türü Türk edebiyatında başta Hz. Ali olmak üzere Hz. Muhammed, sahabeler ve müelliflerin kendilerinin tahayyül ettikleri şahıslar etrafında dönen; genellikle Müslümanlarla, Hristiyanlar ve dine inanmayanlar arasında cereyan eden; hadiseleri, mübalağalı, mucizevî ve gerçekleşmesi mümkün olmayan olaylarla anlatan edebî bir türdür. Halka hitap ettiği için, umumiyetle halk diliyle yazılmıştır. Arap, Fars edebiyatında da cenk-name türüne rastlanır. Türk edebiyatında ilk cenk-nameler 14. yüzyılın başlarından itibaren yazılmaya başlamıştır.

Makalemizde; halkımızın muhayyilesinde çok derin tesirler bırakmış, hikâyeleri dillerden dillere intikal etmiş en büyük halk kahramanlarından Hz. Ali'nin; Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli görevler ifa etmiş olan Tursun Fakîh'in *Cumhûr-nâme* adlı eseri etrafında şekillenen menkıbevî bazı özellikleri nazara verilecektir. Bu eserden alıntılar yapılarak Hz. Ali'nin hayal dünyamızdaki yerinin ne kadar önemli olduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Ali, cenk-nâme, halk muhayyilesi, kahramanlık, Cumhur-nâme

Giriş

Anadolu'da ilk olarak Battal-name ve daha sonra Danişmend-nâme adlarıyla dinî-destanî edebiyatın içinde yer alan ve cenk-name diyebileceğimiz bir takım halk hikâyelerine; 14. yüzyıldan itibaren Hz. Ali'nin etrafında gelişen hadiselerin anlatıldığı Hz. Ali cenk-namelerini, Hz. Hamza'nın başkahraman olarak yer aldığı Hamza-nameleri, Abbasî döneminin meşhur Türk kumandanı Ebû Müslim Horasanî'nin başrolde olduğu Müslim-nameleri ve Rumeli'de 14. yüzyılın sonlarında büyük manevî fetihler yapıp bir çok kişinin gönlüne giren gazi-alperen Sarı Saltuk'un anlatıldığı Saltuk Gazi destanını katabiliriz. Edebiyatımızda cenk-name veya gazavat-nâme türünün örnekleri olan bu eserler 13. yüzyıldan günümüze kadar Türk milletinin hafızasında derin etkiler bırakmıştır. Bunlar Anadolu'nun en ücra köşelerinde bile yüzyıllar boyunca okunagelmıştır.

Makalemizde; halkımızın muhayyilesinde çok derin tesirler bırakmış, hikâyeleri dillerden dillere intikal etmiş en büyük halk kahramanlarından Hz. Ali'nin bir eser etrafında şekillenen menkıbevî bazı özellikleri nazara verilecektir. Bu eserden alıntılar yapılarak Hz. Ali'nin hayal dünyamızdaki yerinin ne kadar önemli olduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

Hz. Ali, Peygamber'imizin amcasının oğlu, damadı ve Hz. Hatice'den sonra Müslüman olan ikinci kişi olması bakımından İslâm tarihinde çok mühim bir şahsiyettir. O daha küçükken Peygamber'imizin yanında gözlerini açmış, onun evindeki mükemmel havayı teneffüs etmiştir. Kahramanların kahramanıdır: Ona Allah'ın arslanı denmiştir. Fedakârdır: Başkaları için canını bile vermektan kaçınmaz; gecelerin adamıdır: Gecelerini ibadetle geçirir; yardımseverdir: Kendisinde olmasa bile başkalarına verir. İtaatkârdır: Peygamber'imiz ne derse, harfiyen yerine getirir; âlimdir: İslâmî ilimlere vukufiyeti vardır. Kısaca Hz. Ali İslâm dininin en önemli şahsiyetleri arasındadır. Bu özelliklerine binaen İslâm tarihinde Peygamber Efendi'mizden sonra hakkında belki de en çok eser yazılan şahıstır.

Hz. Ali'nin yukarıda bahsedilen özellikleriyle irtibatlı olarak Arap, Fars ve Türk edebiyatında birçok cenk-name kaleme alınmıştır. Özellikle 14. yüzyılın başlarından itibaren yazılan ve Türk kültürü bakımından önemi haiz cenk-nâmelere Hz. Ali, en önemli kişidir.

600-661 yılları arasında yaşayan Hz. Ali, hem Sünnîler hem de Alevîler tarafından çok sevilmiş ve onun kahramanlıkları dillerden dillere yüzyıllar boyunca anlatılmıştır. Zaten sahabeler arasında fütüvvet, yani kahramanlık, yiğitlik denilince ilk isim olarak o gelirdi¹.

Cenk-nâme, başta Hz. Ali olmak üzere, Hz. Muhammed, sahabeler ve müelliflerin kendi uydurdukları kişiler etrafında dönen; genellikle Müslümanlarla, Hristiyanlar ve dine inanmayanlar arasında cereyan eden hadiseleri, mübalağalı, mucizevî ve gerçekleşmesi mümkün olmayan olaylarla anlatan edebî bir türdür. Halka hitap ettiği için, umumiyetle halk diliyle yazılmıştır. Arap, Fars edebiyatında da cenk-name türüne rastlanır. Batılı destanlar da bir nevi cenk-namedir. Türk edebiyatında ilk cenk-nameler 14. yüzyılın başlarında yazılmaya başlanmıştır. Cenk-nâmelerde Hz. Ali; ‘Şâh-ı Merdân’, ‘Şîr-i Yezdân’, ‘Seyfü’l-dîn’, ‘Esedü’llâh’, ‘Haydar’, ‘Allah’ın Arslanı’, ‘Aliyyü’l-Murtazâ’ vb. isim ve sıfatlarla zikredilir. O, insanları İslâm dinine davet etmek için her türlü çabayı gösterir; Allah yolunda savaşır; Zalim, gaddar ve kuvvetli kişilere karşı zayıfların ve ezilenlerin yanındadır; çok cesurdur; cömert ve bağışlayıcıdır; savaşlarda mertlere yakışır şekilde mücadele eder, hiç kimseyi arkadan vurmaz; bütün kötülükleri yok etmeyi amaçlar; sert ve güçlüğünün yanı sıra ince düşünüştür, yufka yüreklidir².

Hz. Ali’nin hayat hikâyesine bakıldığında, çok ibretlerle doludur. Kendisi; başta Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber savaşları olmak üzere neredeyse bütün gazve ve seriyyelere katılmış ve buralarda Peygamber’imizin sancaktarlığını yapmıştır. Savaşlarda büyük kahramanlıklar göstermiştir. Huneyn ve Uhud savaşlarında pek çok yerinden yaralanmasına rağmen Resulullah’ı bütün kuvvetiyle korumuştur. Hayber’de büyük bir demir kapıyı kalkan gibi kullanmış ve Hayber Savaşı’nın zaferle sonuçlanmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Bazı seferleri sevk ve idare etmiştir. Yemen’e yapılan sefer sonucu Benî Hemdan kabilesi İslâm’ı kabul etmiştir. Tebuk Gazvesi’nde Hz. Muhammed’in vekili olarak Medine’de kalmıştır. Hz. Ali katıldığı savaşlarda gösterdiği büyük kahramanlıkların yanında Hz. Muhammed’e kâtiplik ve vahiy kâtipliği de yapmıştır. Hudeybiye Antlaşması’nı kendisi yazmıştır. Müşrikler Hz. Muhammed’i öldürmek istediklerinde onun yerine geçmiştir. Dört halifenin sonuncusudur³.

Hz. Ali’nin yukarıda bahsedilen bütün özellikleri Türk edebiyatının türleri arasında yer alan cenk-nâmelerde çeşitli şekillerde gösterilmiştir. Bu cenk-nâmelerde Hz. Ali’nin başından geçen hadiseler İslâm tarihini anlatan kitaplarda rastlanmamakla birlikte, Hz. Ali Türk halkının nezdinde, tam bir kahraman ve kurtarıcıdır. Onun en büyük meziyeti şeksiz şüphesiz Peygamber Efendi’imize boyun eğip o ne dediyse, onu yapmasıdır. Hz. Ali i’lâ-yı kelimetullah için her şeyini feda edecek gerçek bir yiğittir. Onun hem Sünnî hem de Alevî toplumunda sevilmesinin esas sebebi, milletin büyük çoğunluğunun yapmak isteyip de yapamadıkları şeyleri başarması, halkın isteklerine tercüman olmasıdır. Cenk-namelerde Hz. Ali ile beraber bir çok sahabe de yer almaktadır. Bunların arasında Hz. Hasan’ı, Hz. Hüseyin’i, Sa’d bin Ebî Vakkâs’ı, Zübeyr bin Avvâm’ı ve Hâlid bin Velid’i sayabiliriz.

¹ Bekir Burak, *Fütüvvet Ruhunun Aşkın Kahramanı Hazreti Ali*, İstanbul 2005, s.9.

² Jean-Louis Mattei, *Hz. Ali Cenknâmeleri*, İstanbul 2004, s.19-20.

³ Ethem Ruhi Fırlalı, “Ali”, *İslâm Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul 1989, s.571-574.

Cumhur-nâme'de Hz. Ali'nin Yeri

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda büyük vazifeler ifa etmiş, Şeyh Edebâlî'nin damadı, Osman Gazi'nin bacanağı, Osmanlı'nın ilk kadısı olan Tursun Fakîh'in *Cumhur-nâme* adlı eserinde adı en çok geçen kişi Hz. Ali'dir.

Hz. Ali eserde insanların rüyasını girer. Bunlarla ilgili kitapta şu beyitler yer almaktadır: (Hikâyede Sarsar Kalesi'nin meliki Anuk'un rüyasına girip onun İslâm dinine dâhil olmasına vesile olmuştur.)

Ol melik eydür adum 'Anûk benin

Muştafâya 'Alîye 'âşık benin

Düşde gördüm Muştafâ peygâmberi

Bilesinde geldi gördüm Hıydarı

Zü'l-fükârı çekdi baña ol gâzî

'Arz kıldı baña İslâm özi

Beni da'vet kıldı İslâm dînine

Kendinüñ âyinine erkânına

Ben de öninde Müsülmân olmuşam

İki yıldur ehl-i îmân olmuşam

Şağladum kâfir dîninden dînümi

Şöyle kim hîç kimsene bilmez beni⁴

Hikâyemizde Allah'ın sıkıntı içinde olan sahabelere yardım edilmesi emrini Cebrail ile göndermesi üzerine Hz. Muhammed, Hz. Ali'ye durumu anlatmış ve Hz. Ali uykusundan uyanarak hemen emri yerine getirmek üzere hazır vaziyete geçmiştir. Eserde bu durum şöyle anlatılmaktadır:

Cebra'il indi Muḥammed ḳatına

Hâlin ashâbuñ didi Hâzretine

Sa'd u Zübeyr ḳatı darlıḳdadur

Göne ḳaplu hem Hâlid sanduḳdadur

⁴ Tursun Fakîh, *Cumhur-nâme*, 11a/1-5. beyitler.

Anlara aslan 'Alî varmak gerek⁵
Cehd idüp anları kırtarmak gerek

Geldi gördi 'Alî'i yatmış uyur
Resûl eydür yâ kızum uyarıgör

Böyle diyince 'Alî na'ra urur
Uykusından dik belikleyü turur⁶

Hz. Ali saf gönüllüdür. Hikâyede Umman adalarından olan Latmin Adası'nın hükümdarı Sicinlik'in üzerine yürüyen Hz. Ali ve sahabelerine yardım etmiş gibi görünen ve duygu sömürüsü yapan birisini (Bu kişinin daha sonra şeytan olduğu anlaşılıyor.) Hz. Ali kıramamış ve onunla beraber gitmiştir. Bu kişi hasta annesinin Hz. Ali'yi görmek istediğini söyleyerek Hz. Ali'yi kandırmıştır. Eserde bu hadise şu beyitlerle anlatılmaktadır:

Sünniyem dir yâ 'Alî bilgil beni
Bir anam var hastadur ister beni

[Seni] işitdi ki geldüñ Cumhûra
Hasretüñdür diledi yüzüñ göre

Ol qarucuk anam ehl-i dîndürür
Yâ 'Alî uş evümüz yakındurur

Varalum ol hasta kılgıl du'â
Bî-şek ola du'ân aña şifâ⁷

Bindi ol şahsuñ atına anda ol
Gitdi deñizden öte yel gibi ol⁸

⁵ Bu mısrayı anlam bakımından daha doğru olduğu için (Mehmet Gümüskılıç, *Gazavât-ı Bahr-ı 'Ummân ve Sanduk (Giriş-Gramer İncelemesi-Metin-Sözlük-Tıpkı Basım) Tenkitli Neşir*, Bizim Büro Yay., Ankara 2007, s.79, 412. beyitten aldık.

⁶ Tursun Fakih, *a.g.e.*, 18a/1-5. beyitler.

⁷ Tursun Fakih, *a.g.e.*, 24b/10-11; 25b/1-2. beyitler.

⁸ Tursun Fakih, *a.g.e.*, 25a/11. beyit.

Hz. Ali hikâyede düşmana korku sarar:

‘Alî işitdi Sincinlik melik
Levni döndi tutmaz oldı eli dibelik

Bîm ü (bîm-i) cân oldı o korkudan varı
Başlu başın aldı kaçar her biri⁹

Hz. Ali'nin hissî yönü de hikâyede yer almaktadır:

‘Alî eydür kıanı ol sîmîn-beden
Ol ciger-küşem Hüseyin i hem Hasan

Çanda vardı bunları görmez gözüm
Anuñ için uş melûl oldı özüm¹⁰

Hz. Ali cesaret ve kahramanlık timsalidir. Hikâyede bununla ilgili bazı beyitler şunlardır:

Pes o biş gâzî revân sürdi atı
Önce ‘Alî yil gibi gider katı

Zü'l-fıķârı çekdi vü kâfir biçer
‘Alînüñ önince Sincinlik kaçar¹¹

Hz. Ali bir işi yapmak isteyince ona gözü kapalı olarak gerçekleştirir. Aşağıdaki beyitlerde bunu görebiliriz:

Zü'l-fıķârı aldı kıodı düldüli
Meşgûl oldı zikr i tesbîhe dili

Yapışınca oğlanları ‘Alîye
‘Alî Allâh didi kıalkıdı suya¹²

⁹ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 33b/2-3. beyitler.

¹⁰ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 33b/9-10. beyitler.

¹¹ Tursun Fakîh, *a.g.e.* 35a/4-5. beyitler.

¹² Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 37a/6-7. beyitler.

Hikâyemizde Cumhur Şah ve kardeşi Sicinlik'in Hz. Ali ve arkadaşlarıyla savaşmak üzere büyük bir ordu kurmasından sonra Hz. Ali'nin onlara karşı gösterdiği büyük kahramanlıklarla ilgili bazı beyitler aşağıda yer almaktadır:

Deve gibi kükreyüben kıldı cûş
Üstine 'ifritlerin itdi hürûş

Zülfikâr elinde ol şîr-i Hudâ
Çağırur benem 'Aliyyü'l-Murtażâ

Bir sâ'atde bin 'ifriti ol gazî
Kırdı dökdü kan-ıla töldi yazı

Zülfikârı çalduğınca od çıkar
Tokınan dîvleri ol demde yıkar¹³

Hikâyemizde olağanüstü hadiseler anlatılmaktadır. Bunlardan birisi Hz. Ali'nin kılıcı zülfikârın çok uzamasıdır. Aşağıdaki beyitlerde bunu görürüz:

Her biri biñ kişiden artuğ kırar
Zü'l-fikâr çalduğda kırk arşun uzar

Her çalışda kırk kişi ahdarur
Şöyle urur kimesi umma tûrur¹⁴

Hz. Ali savaşlarda bile çocuklara, kızlara, kadınlara kılıç çekmemiştir. Hikâyemizde Sicinlik'in kızı Mehenki'ye kılıcını kaldırmaması şu beyitlerde anlatılmaktadır:

'Alîye eydür ne kişisin digil
Nedür ol bunda n'eylersin digil

'Alî eydür yâ kızum ben 'Alîyem
Tarınuñ arslanı cömerd velîyem

¹³ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 44a/10-11, 44b/1-2. beyitler

¹⁴ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 35a/7-8. beyitler.

Hayf ola kim ben saña kılıç çekem
Mü'min olsañ gelmeye saña elem¹⁵

Hz. Ali'nin en önemli özellikleri arasında İslâm'ı yaymak için her türlü fedakârlığı göstermesidir. O Peygamber Efendimiz'in rahle-i tadrîsinde yetişmesinden dolayı hayatının en büyük gayesi İslâmiyet'i herkese anlatıp Allah'ın izniyle onların Müslüman olmasını sağlamaktır.

Hz. Ali hikâyemizde Sicinlik adlı bir melikin kızını İslâm'a davet etmiş ve o da bu daveti kabul etmiştir. Aşağıda bu konuyla ilgili şu beyitler yer almaktadır:

Tangrı birdür dînümüz İslâm dîni
Evvel Muḥammed Mekkede saldı beni

Zülfikâr bilümde uş Düldül atum
Na'ra ursam ra'd(1)-vârdur heybetüm

Tañrıdan 'inâyet ol kıza
Ol kız iydürdi îmân 'arz it bize

'Alî eydür yâ kızum bilgil uşûl
Tangrı birdür Muḥammed ḥaḫ Resûl

Qız da *Lâ ilâhe illa'llâh* didi
Hem *Muḥammed Resûlu'llâh* didi

Barmağın götürdi getürdi îmân
'Alî daḫı ol kıza virdi amân

Ol kız İslâm dînini kıldı ḫabûl
Ḥôş müsülmân oldı buldı ṭoğrı yol¹⁶

Hz. Ali İslâm tarihinde ilmiyle de tanınır. O, büyük bir âlimdir. Özellikle fıkıh sahasında otoritelerden kabul edilir. Hikâyede bu konuyla ilgili şu beyitler yer almaktadır:

¹⁵ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 38b/3-5. beyitler.

¹⁶ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 38b/6-11, 39a/1. beyitler.

‘Alî ol kızı müsülmân iyledi
Ehl-i dîn ehl-i îmân iyledi

Saňa ad olsun Zelîhâ yâ nigâr
Hak dîn üzre pâydâr ol zinhâr

Ol kıza öğretti İslâm şartını
Dînüñ erkânuñ şalâtuñ farzını¹⁷

Hz. Ali’nin ağızı dualıdır. İsm-i A’zam duasını sıklıkla okur. Bu duanın çok faziletleri vardır. Hz. Ali’nin savaş esnasında kızıl alemlî bir cadının yaptığı bir büyüye karşı bu duayı okuyup her tarafın aydınlanması hikâyemizde şu şekilde geçmektedir:

Şâh merdân gördi anı kaçıldı
İsm-i A’zam dile alup okudu

Tîz okurdu anı kendü üstine
Aydın oldu dünyâ Tangrı dostına¹⁸

Tursun Fakîh hikâyenin sonunda Hz. Ali gibi çok dua okumanın gerekliliğini, gerçek cihadın şeytanın hile ve desiselerini yenmek olduğunu belirtilmektedir:

‘Alîleyin zıkrı i tesbîh çoğ okı
Dem-be-dem şeytân boynını tokı¹⁹

Zülfiğârı çek ki nefse tokına
Girmesün ol nefsünüñ şandukına

İblîsi kahr idegör iyle gâzâ
Kim seni düşürmeye ol deñize

Ger ‘inâyet kula Hâkdan irişe
Anuñ-ıla cinnî dahi barışa

¹⁷ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 38b/7-9. beyitler.

¹⁸ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 9-10. beyitler.

¹⁹ Tursun Fakîh, *a.g.e.*, 63/a 4. beyit.

Nefsüne sen dâyim iylegil kıtâl

‘Aql evini iblîsüñ evinden al

Sonuç

Dil tarihi bakımından Eski Anadolu Türkçesi denilen devrede Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında çok önemli görevler ifa eden, Osmanlı'nın ilk kadısı, Şeyh Edebâli'nin damadı ve Osman Bey'in bacanağı olan Tursun Fakîh'in kaleme aldığı *Cumhûr-nâme* adlı eserde çok sayıda arkaik, yani eski kelimeye rastlanmaktadır. Eserin 1300'lü yıllarda yazıldığı tahmin edilmektedir.

Mesnevî tarzında beyitlerle aruzun *fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün* kalıbıyla yazılmış olan eserde İslâm tarihinde olduğu gibi Hz. Ali büyük bir kurtarıcı olarak ele alınmıştır. O bir çok problemi çözüp Müslümanlara yardım eder; âlimdir, dini bilgisi çok fazladır; İnsanlara karşı merhametlidir, fakat zalimlerin de cezasını vermekten geri kalmaz; Hz. Muhammed'in hiç sözünden çıkmaz. Onun için her zaman kendini feda etmeye hazırdır. Yöneticidir, insanları nereye ve nasıl sevkedeceğini gayet iyi bilir.

Tursun Fakîh Hz. Ali'in gerçek özelliklerini kendi eserinde hayal etmiş ve eserinde bu özellikleri belirterek, Hz. Ali'nin Müslümanlar için ne kadar önemli bir fert olduğunu göstermiştir. Sade bir dil ile kaleme alınmış olan *Cumhur-nâme*'de en çok geçen Hz. Ali'nin mükemmel olan vasıflarını bir hikâye etrafında gösteren, hikâyeyi Hz. Ali imajlarıyla donatan Tursun Fakîh, kahramanlık ve cesaret timsali böyle bir zatı eserine koymakla halka ve askerlere i'lâ-yı kelimetu'llâh için her şeylerini feda etmeleri gerektiğini göstermek istemiş olabilir. Din âlimi olan Tursun Fakîh İslâm'ı yaymanın ancak gaza ruhuna sahip insanlarla gerçekleştirileceğinin farkındadır. Bu sebeple eseri Osmanlı'nın kuruluş yıllarında bir hayli önemli bir eserdir.

Hz. Ali, Tursun Fakîh'in *Cumhurnâme* adlı eserinde de söz konusu edildiği gibi halk muhayyilesinde olağanüstü birisidir. Halk onu her zaman ayrı bir yere oturtur. Bu da ona belki de Hz. Peygamberden sonra hakkında en fazla eser yazılan kişi hüviyetini kazandırır. O hem Sünnî hem de Alevî toplumlar arasında vazgeçilmez birisidir. Halk muhayyilesi, Hz. Ali etrafında gelişen destansı bir edebiyat türünün doğmasına sebebiyet vermiştir. Halk Hz. Ali'yi görmek istediği gibi anlamış ve onu öylece sevmiştir. Aslında halkın ona atfettiği birçok hususiyet, Hz. Ali'nin gerçek hayattaki özellikleri ile de örtüşmektedir. Harry Potter'ların, bir takım saçma sapan cadı filmlerinin kol gezdiği toplumumuzda, çocuklara ve gençlere Hz. Ali menkıbeleri anlatıp, onların psikolojik olarak daha iyi bir şekilde yetişip topluma faydalı fertler olmaları sağlanabilir. Bu konuda bu eserlerin titiz bir şekilde incelenip, günümüze uyarlanarak, film hâline getirilip, gençlere takdim edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ÂŞIKPAŞAZÂDE (hazırlayan: Nihal Atsız), *Tarih, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*, No: 604, Ankara 1985.

BURAK Bekir, *Fütüvvet Ruhunun Aşkın Kahramanı Hazreti Ali*, Rehber Yayınları, İstanbul 2005.

FIĞLALI Ethem Ruhi, "Ali", *İslâm Ansiklopedisi*, C.2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1989.

MATTEİ Jean Louis, *Hz. Ali Cenknâmeleri*, Kitabevi Yayınevi, İstanbul 2004.

DEMİR N. ve ERDEM M. D., *Hz. Ali Cenklere*, C.1, Destan Yayınları, Ankara 2007.

FAKİH Tursun, *Cumhur-nâme*, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi, No: 978.